

Web Tasarımı

Aycañ Gönenc

info@aycangonenc.com / www.aycangonenc.com

Web Sitenize Apache Gücünü Ekleyin!

XSSI (Extended Server Side Includes) Apache destekli Web sunucularında bulunan muhteşem bir özellik. XSSI'nin normal SSI'a göre çok daha gelişmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Pekiye XSSI Ne Yapar?

Çok basit anlamı ile XSSI, bir site içindeki Web sayfalarının içeriğini önceden atadığımız değişkenler sayesinde anında güncelleme kolaylığını getirdiği gibi, bu sayfaların farklı koşullarda yine önceden belirlenen farklı içerikleri görüntülenmesine izin verir. Birkaç satırda özetlemeye çalıştığım bu özellikler, 100 sayfalık bir Web sitesinin sayfa başlıklarını, fon ve yazı rengini, her sayfada tekrarlanan adres, telefon, copyright gibi bilgileri sadece tek bir dokümanı değiştirerek güncelleyebileceğimiz anlamına gelir.

Bunun bir başka anlamı da hafızanın farklı günlerinde Web sitemizde farklı bir mesaj ya da farklı bir resim gösterebilmemiz ya da istediğimiz an tüm sitenin görünümünü değiştirebilmemiz olabilir...

XSSI ile yapılabilecek çok şey var. Biz bu sayıda XSSI ile tanışmak için sadece küçük bir giriş yapacağız.

Haydi Klavye Başına!

Önce iki tane doküman yaratacağız.

1) index.shtml: Atadığımız değişkenlerin görüntüleneceği Web sayfa-

XSSI ile kolayca güncellenen sayfalar. "Ekleyelim de Apache nedir XSSI onun nesi olur diyor" olabilirsiniz. Hemen açıklıyorum...

mız. Bu sayfayı Dreamweaver gibi bir editör ile hazırlayabilirsiniz. Dikkat! Bazı sunucular XSSI içeriğinin görüntülenebilmesi için doküman uzantısının (.html ya da .htm) yerine (.shtml ya da .shtm) şeklinde olmasını isterler. Bu sebeple dokümanımızı index.shtml olarak kaydettik.

2) degisken.shtml:

Atadığımız değişkenlere ait kodları yazacağımız doküman. Bu dokümanı hazırlamak için BBEditLite ya da Kolay Yazı gibi bir yazı editöründe yeni bir belge açın ve bu belgeyi içine hiçbir şey yazmadan (şimdilik), değişken.shtml olarak kaydedin. İçinde değişken kodlarının bulunduğu bu belgenin içinde <head>,<body> v.b. gibi standart kodların olmaması gerekiyor. (Bazı sunucular bu belgenin .htmlf şeklinde kaydedilmesini isteyebilirler, ama genelde .shtml ya da .shtm uzantısı çalışır.)

Önce Dokümanlarımızı Linkleyelim

index.shtml dosyasını BBEditlite ya da Kolay Yazı ile açıp, dokümanın <head> etiketinin hemen altına aşağıdaki kodu ekleyin:

```
<!--#include virtual="degisken.shtml" -->
```

Bu kod sayesinde degisken.shtml içinde belirlediğimiz içeriğin, index.shtml tarafından görüntülenme-

sini sağlıyoruz. Bu kodu dokümanın <body></body> etiketleri arasında da koymak mümkün. Ancak birazdan yapacağımız örnekte, dokümanın head bölümünde de değişiklikler yapacağımız için kodu head bölümüne koyduk.

Şimdi Değişkenlerimizi Belirleyelim

degisken.shtml dosyasını açın ve içine aşağıdaki kodları yazın:

```
<!--#set var="title" value='Deneme sayfası' -->
<!--#set var="yazi1" value='Bu ilk deneme yazısı' -->
<!--#set var="yazi2" value='Bu ikinci deneme yazısı' -->
```

Burada üç tane değişken atadık (title), (yazi1) ve (yazi2) ve bu değişkenlerin karşılığında görüntülenmesini istediğimiz değerleri karşısında belirttik. İlk satırda belirlediğimiz değişken (title) index.shtml sayfasının title bölümünde (Deneme sayfası) yazmasını sağlayacak. Yazı1 ve yazi2 ise index.shtml'de görüntülenmesini istediğimiz yazı içeriği.

Sayfamıza Değişkenleri Yerleştirelim

Şimdi index.shtml sayfamızı yine BBEeditlite ya da Kolay Yazı ile açıp az önce belirlediğimiz değişkenlerimizi yerleştiriyoruz.

Sayfanın head bölümündeki <title></title> kodları arasına aşağıdaki kodu yazın:

```
<title><!--#echo var="title" --> </title>
```

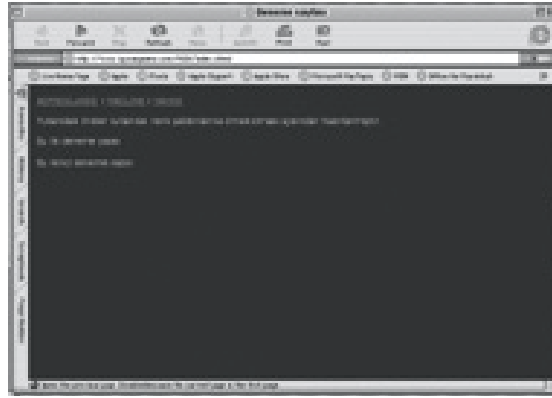
Bu, az önce değişken.shtml'de belirlediğimiz 'Deneme sayfası' yazısını sayfanın title kısmında görüntülemek oluyor.

Şimdi dokümanın <body></body> etiketleri arasında bir yere aşağıdaki kodları yerleştirerek diğer iki değişkeni de yerine koyun:

```
<body>
<!--#echo var="yazi1" -->
<br>
<br>
<!--#echo var="yazi2" -->
</body>
```

Şimdi Test Edelim!

Oluşturduğunuz her iki dokümanı da Web sunucunuza yükleyip, Web tarayıcınızla index.shtml'ye bağlanın. Eğer her şey yolunda gittiyse ş-

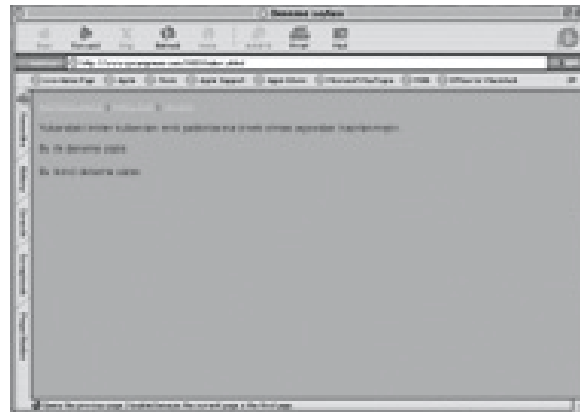
Şekil 1

kil 1'deki gibi bir içerikle karşılaşacaksınız. Gördüğümüz gibi tarayıcı penceresinin üzerinde "Deneme sayfası" yazıyor ve sayfada daha önceden atadığımız yazılar var.

Şimdi degisken.shtml sayfasını tekrar açın ve atadığımız değişkenlerin karşılıklarını değiştirin...

```
<!--#set var="title" value='Deneme sayfası 2' -->
<!--#set var="yazi1" value='Haydi tekrar deneyelim' -->
<!--#set var="yazi2" value='Haydi bir daha deneyelim' -->
```

değişken.shtml sayfasını tekrar sunucuya yükleyip, index.shtml sayfasına yeniden baktığımızda değişikliklerin anında uygulandığını göreceksiniz! Diyelim ki toplam 200 sayfadan oluşan bir Web sitesi yaptınız ve her sayfada belirttiğiniz telefon, adres, e-posta gibi bilgileriniz değişti... Bu yöntemle 200 sayfayı birden sadece birkaç satırı değiştirerek tüm sayfaları değiştirmeniz mümkün! Aksi halde 200 sayfayı tek tek değiştirip baştan sunucuya yüklemeniz gerekecekti :((Bu noktada, 'Akıllı Web Tasarımı' isimli bir önceki yazıma gönderme yapmadan edemeyeceğim.) Gördüğümüz üzere bir noktadan sonra sadece Dreamweaver'ı bil-

Şekil 2

mek pek yeterli olmayabiliyor.

Püf noktası 1: Eğer Web sayfanız atanan değişkenlerin karşılıklarını degisken.shtml'de bulamazsa karşınıza (none) şeklinde bir yazı çıkar. Bu durumda yazdığımız değişken isimlerinin doğru olup olmadığını kontrol edin.

Püf noktası 2: degisken.shtml içine yazdığımız Türkçe yazılar, muhtemelen Web sayfanızda düzgün olarak görüntülenmeyecek ve Türkçe karakterler bozuk çıkacaktır. Bu problemi halletmek için Web sitemin MacLine bölümünden Charoma Converter yazılımını indirin ve Ekim 2002 sayısındaki yazımda açıkladığım şekilde kullanın. (Bu yazıyı da pdf olarak Web sitemden indirebilirsiniz.)

XSSI'nin Gücü Sadece Bu Kadar Değil!

Evet, XSSI asıl kudretini değişkenleri farklı koşullara göre yorumlayabilmesinde gösteriyor. Bu özelliği sayesinde XSSI ile Perl ya da PHP ile yerine getirilebilen basit bazı işlevleri elde etmek mümkün. (Ancak yanlış anlaşılmasın XSSI bir programlama dili değildir.)

İkinci örneğimizde tüm sayfalarımızda birden fon rengini, link renklerini ve yazı rengini nasıl değiştirebileceğimizi göreceğiz.

Bunu yaparken XSSI'nin farklı durumlara göre değişkenleri yorumlamasını sağlayan '#if' kodundan yararlanacağız.

Şimdi degisken.shtml'ye aşağıdaki kodları yazalım (Aşağıda notlar ve kodlar karışık biçimde yer alıyor. Sadece kırmızı ile yazılı yerleri alt alta yazın):

bgcolor diye bir değişken atıyoruz, bu değişken sayfanın fon rengini değiştiriyor. bgcolor değişkenine gri rengin kod karşılığını yazıyoruz.

```
<!--#set var="bgcolor" value="#333333" -->
```

Sunucuya yukarıda belirttiğimiz fon rengi eğer gri ise (#333333), bundan sonraki değişkenleri yanlarında yazan şekilde değiştiriyoruz. text, link, alink ve vlink değişkenlerine atadığımız renkler, sayfamızdaki yazıların, linklerin, linke tıklandığında ve link ziya-

ret edildiğinde ortaya çıkan renklerin değiştirilmesini sağlıyor...

```
<!--#if expr="$bgcolor = /#333333/" -->
<!--#set var="text" value="#CCCCCC" -->
<!--#set var="link" value="#666666" -->
<!--#set var="alink" value="#FFFFFF" -->
<!--#set var="vlink" value="#999999" -->
<!--#endif -->
```

Şimdi ise ikinci bir renk şablonu oluşturuyoruz ve sunucuya bu kodların en üstünde bgcolor değişkenine atadığımız değer portakal rengi (#FF9900) ise text, link, alink ve vlink değişkenlerine ait renkleri aşağıdaki gibi değiştiriyoruz. Fon renginin (#FF9900) olması durumunda geçerli olacak olan diğer renkleri yine belirtiyoruz...

```
<!--#if expr="$bgcolor = /#FF9900/" -->
<!--#set var="text" value="#333333" -->
<!--#set var="link" value="#FFFF00" -->
<!--#set var="alink" value="#666600" -->
<!--#set var="vlink" value="#FFCC66" -->
<!--#endif -->
```

İki ayrı renk kombinasyonundan oluşan bir şablon hazırlamış bulunuyoruz. İstersek bu şablonları daha da çoğaltmak mümkün.

Yukarıdaki koşullarda eğer yazdığımız kodların en üstündeki renk değerini değiştirirsek, sayfada kullanılan tüm renkler değişecek!

1 seçenek: <!--#set var="bgcolor" value="#333333" -->

2 seçenek: <!--#set var="bgcolor" value="#FF9900" -->

Şimdi bu değişkenleri index.shtml'de yerine koymamız gerekli.

index.shtml'yi açın (yazı editörü ile lütfen) ve aşağıdaki kodu </head> etiketinden hemen sonra gelen <body bgcolor...> şeklinde başlayan etiketin yerine yazın...

```
<body bgcolor="<!--#echo var="bgcolor" -->"text="<!--#echo var="text" -->"link="<!--#echo var="link" -->"alink="<!--#echo var="alink" -->"vlink="<!--#echo var="vlink" -->">
```

İşimiz bitti! Şimdi her iki dokümanı da (index.shtml ve de

ken.shtml) sunucuya yükleyin ve index.shtml'ye bir bakın... Karşınızdaki gri zeminli bir yazı sayfa var değil mi? değişken.shtml'deki

```
<!--#set var="bgcolor" value="#333333" --> satırını
<!--#set var="bgcolor" value="#FF9900" -->
```

olarak değiştirip tekrar yükleyin ve index.shtml'ye yeniden bakın. Bu sefer karşınızdaki portakal rengi bir sayfa, yazı ve link renkleri de değişmiş olarak duruyor. Bu yöntemi kullanarak isterseniz haftanın her günü farklı bir renk şablonu kullanmanız mümkün, tüm yapmanız gereken de

Şekil 3

Bütün bu anlattıklarım size sıkıcı gelebilir... ama inanın Web sitenizin tamamında değişiklik yapmak istediğinizde her sayfayı tek tek değiştirmek çok daha sıkıcı olabilir :)

Eğer bütün bu kodları yazmak istemiyorsanız, Web sitemin MacLine bölümündeki örnek sayfaları indiriniz.

Ayrıca hazırladığım örneği <http://www.aycangonenc.com/XSSI/index.shtml> adresinde görebilirsiniz.

Kullanmaya Hazır XSSI Değişkenleri!

Web sayfalarınızda kullanmak isteyebileceğiniz bazı değişkenler sunucunuz tarafından hazır sunuluyor. Aşağıdaki kodları doğrudan Web sayfanızın <body></body> etiketleri arasına (bizim örneğimizde index.shtml oluyor) yerleştirerek kulla-

nabilirsiniz.

Bütün kodları burada maalesef veremiyorum:

```
<!--#echo var="SERVER_ADMIN" -->
Web sitesinin sahibinin (sunucuyu kim kiraladıysa 'admin') e-posta adresini gösterir.
<!--#echo var="HTTP_USER_AGENT" -->
```

Sitenizi ziyaret edenlerin kullandığı Web tarayıcısı tipini görüntüler.

```
<!--#echo var="REMOTE_ADDR" -->
Sitenizi ziyaret edenlerin bağlandığı IP adresini görüntüler.
<!--#echo var="DATE_LOCAL" -->
```

Sunucuda kullanılan yerel zamanı gösterir.

```
<!--#echo var="DATE_GMT" -->
Greenwich'e göre zamanı gösterir.
```

```
<!--#echo var="LAST_MODIFIED" -->
Sayfanın son güncelleme tarihini gösterir.
```

```
<pre><!--#printenv --></pre>
```

Apache sunucuda kullanılan tüm değişkenleri bir arada gösterir.

```
<a href="<!--#echo var="HTTP_REFERER" -->">Geri</a>
```

Sayfanıza hangi sayfadan ulaşıldığını gösterir. Yukarıdaki kodu sayfalarınızda kullanarak ziyaretçilerin geldikleri sayfaya geri dönmeleri için bir link yaratabilirsiniz. (tabii bunu yapabilmemiz için sayfanıza başka bir linkten tıklanarak ulaşılmış olması gerekiyor).

Özellikle tarih ve zamanın sayfada farklı görüntülenmesi için birçok XSSI değişkeni var ama maalesef bunların hepsini burada veremiyoruz.

Önümüzdeki sayılarda XSSI ile yapılan başka uygulamalara da yer vereceğim.

Hepinize bol 'değişkenli' ama hep iyiye giden günler dilerim :)

Not: Web siteme kendi hazırladığım ücretsiz PHP uygulamalarını indirip kullanabileceğiniz bir bölüm ekledim. Şimdilik sadece bir uygulama var ama hoşunuza gidebilir, bir bakın isterseniz:

<http://www.aycangonenc.com/scripts.shtml>

Aycan Gönenç, uluslararası bir firmada iletişim koordinatörü olarak çalışmakta olup, ayrıca freelance Web ve multimedia tasarım hizmetleri vermektedir.
Web: www.aycangonenc.com